

Nr 207.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar m. m.

(1:a avd.)

1:o) **Viss materielanskaffning (anslag nr 1).** I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1938/39 har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen (punkt 55, sid. 118—120) att

dels till viss materielanskaffning för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 16,000,000 kronor,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1938 anfört gå i författning om beställande av viss luftvärnsmateriel för en kostnad av högst 20,000,000 kronor.

Uti två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* (nr 135) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (nr 251) har hemställts, bland annat, att riksdagen måtte vid behandlingen av Kungl. Maj:ts begäran om bemyndigande att beställa viss luftvärnsmateriel för hemortens skydd mot luftanfall uttala sig för att luftvärnsmateriel till en kostnad av 1,539,800 kronor disponeras för Karlskrona örlogsstations räkning.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionen I: 135.

Enligt särskilda utskottets vid 1936 års riksdag av riksdagen godkända kostnadsberäkningar för den nya försvarsorganisationen förutsattes den av utskottet föreslagna materielanskaffningen för arméorganisationens genomförande komma att draga en kostnad av sammanlagt 79,500,000 kronor. Såsom framgår av nyssnämnda riksdags skrivelse nr 328, punkterna 14:o) och 15:o), förutsatte riksdagen, att denna summa skulle med 50,000,000 kronor utgå under budgetåren 1936/37—1938/39, varvid 17,000,000 kronor skulle anvisas för vartdera av budgetåren 1936/37 och 1937/38 samt 16,000,000 kronor för budgetåret 1938/39.

Återstoden, 29,500,000 kronor, av den för materielanskaffning avsedda totalsumman skulle däremot fördelas till utgående under en tioårsperiod enligt en i särskilda utskottets utlåtande nr 1 intagen plan (anslagen nr 2).

Av förenämnda anslagssumma om 50,000,000 kronor hava de två första årskvoterna om vardera 17,000,000 kronor anvisats av 1936 och 1937 års riksdagar i form av anslag för viss materielanskaffning (anslag nr 1). Departementschefen har nu föreslagit, att återstående belopp, 16,000,000 kronor, måtte anvisas för nästkommande budgetår.

I detta sammanhang har departementschefen anmält dels en av chefen för försvarsstaben den 4 november 1937 avgiven underdånig skrivelse i anledning av armé-, marin- och flygförvaltningarnas framställningar rörande medelsbehovet för budgetåret 1938/39, dels ock en av sistnämnde chef samma dag avlåten särskild skrivelse i ämnet.

I förstnämnda skrivelse hade försvarsstabschefen uppehållit sig, bland annat, vid frågan om hemortens luftförsvar och därvid erinrat om hurusom arméförvaltningen i sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för nästkommande budgetår i detta avseende understrukt av chefen för generalstaben tidigare gjorda uttalanden om de allvarliga brister som därutinnan förefunnnes. Chefen för försvarsstaben ansåge sig böra framhålla, att de påpekade bristerna i fråga om luftvärn innebure en sådan svaghet i vår krigsberedskap, att deras åtminstone partiella avhjälpande måste tagas under omprövning. I detta hänseende hänvisade han till sin skrivelse av den 4 november 1937, vari chefen för försvarsstaben framlagt närmare synpunkter på behovet av luftvärn för hemortens försvar. Anskaffningskostnaderna för viss i skrivelsen omnämnd luftvärnsmateriel, som på närmare angivna grunder framhållits vara särskilt erforderlig, beräknades till omkring 23 miljoner kronor.

Departementschefen har i detta sammanhang erinrat därom, att enligt en av Kungl. Maj:t fastställd plan rörande dispositionen av det i försvarsbeslutet avsedda beloppet 79.5 miljoner kronor för engångsanskaffning av materiel m.m. för lantförsvarets räkning har, i enlighet med försvarsbeslutets innebörd, för luftvärnsmateriel avsetts ett belopp av 27.5 miljoner kronor. Enligt planen skulle för de för budgetåren 1936/39 anvisade anslagen å respektive 17, 17 och 16 miljoner kronor för viss materielanskaffning (anslag nr 1) avses för luftvärnsmateriel ett sammanlagt belopp av 20,505,000 kronor, beträffande vilket belopp Kungl. Maj:t bemyndigat arméförvaltningen att redan under budgetåret 1936/37 vidtaga åtgärder för disposition av detsamma. Återstoden av det för luftvärnsmateriel enligt försvarsbeslutet avsedda beloppet eller 6,995,000 kronor avsågs skola efter hand utgå från anslagen nr 2.

Det luftvärn, som sålunda enligt 1936 års försvarsbeslut skulle anskaffas, anknyter, framhåller departementschefen, helt till vad 1930 års försvarskommission i detta hänseende föreslagit, vilket innebär, att vad av detta luftvärn, som avses enbart för hemortens trygghet — återstoden avses för fälthärens eget luftvärn — begränsats till en styrka, som medger anord-

landet av skydd främst för Stockholm samt för flygvapnets bakre baser och formationer.

De av chefen för försvarsstaben framförda synpunkterna på denna fråga vore, framhåller departementschefen, av den art, att han icke ansåge sig kunna här förbigå dem. Den luftvärnsmateriel, som skulle anskaffas på grund av försvarsbeslutet, innebure visserligen, framhåller departementschefen, i och för sig ett mycket avsevärt tillskott till vårt luftförsvar. Stora och viktiga delar av vårt land komme dock, fortsätter departementschefen, även efter genomförandet av den beslutade anskaffningen att praktiskt taget sakna luftvärn. Denna brist kunde visserligen tänkas komma att i någon mån avhjälpas på frivillighetens väg men måste dock ur olika synpunkter betecknas såsom allvarlig. Departementschefen har därför ansett sig böra överväga möjligheterna för att genom ytterligare anskaffning komplettera den luftvärnsmateriel, som redan funnes eller vore beställd. Härvid mötte i huvudsak två faktorer av betydelse, nämligen möjligheten för vederbörande fabrikanter att leverera materielen samt kostnadsfrågan.

Vad leveransmöjligheten beträffar har departementschefen till en början meddelat, att den på grund av bemyndigandet år 1936 beställda materielen väntades komma att vara slutlevererad under år 1939. Någon möjlighet till leverans inom landet av ytterligare luftvärnsmateriel utöver den beställda syntes, efter vad departementschefen inhämtat, icke vara att påräkna förrän denna leverans fullgjorts. Däremot kunde ytterligare materiel levereras i omedelbar följd med den beställda, närmare bestämt under år 1940. Förutsättningen härför vore emellertid, att materielen beställdes inom förhållandevis kort tid, då risk eljest förefunnos för att leveranskapaciteten hos vederbörande fabrikanter genom förtida beställningar toges i anspråk för andra ändamål.

Beträffande frågans ekonomiska sida följde av det nyss sagda, att anslagsmedel för anskaffning av den ytterligare luftvärnsmaterielen icke behövde stå till förfogande förrän under budgetåren 1939/40 och 1940/41. Vad anginge beloppet av de anslagsmedel, som under dessa budgetår kunde anses för ändamålet erforderliga, räknade departementschefen med att en anskaffning av luftvärnsmateriel för ytterligare 18 à 20 miljoner kronor skulle komma att medföra en förhållandevis tillfredsställande tillgång på dylik materiel.

För att säkerställa leverans under år 1940 av den ifrågavarande luftvärnsmaterielen måste, såsom nyss antytts, beställningen av densamma äga rum relativt snart. Ehuru någon medelsanvisning för ändamålet icke erfordrades för budgetåret 1938/39, vore det således enligt departementschefen nödvändigt att redan nu utverka riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att gå i författning om beställning av den luftvärnsmateriel, varom här vore fråga.

På av departementschefen anförda skäl har utskottet funnit sig böra tillstyrka bemyndigande för Kungl. Maj:t att gå i författning om beställande av viss luftvärnsmateriel för en kostnad av högst 20,000,000 kronor.

Utskottet.

Vidkommande det i motionerna I: 135 och II: 251 gjorda yrkandet förväntar utskottet, att de synpunkter, som motionsvis framförts, komma att av Kungl. Maj:t beaktas. Vid sådant förhållande finner utskottet skäl icke föreligga att tillstyrka vad i motionerna yrkats.

Då utskottet icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) till *viss materielanskaffning (anslag nr 1)* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 16,000,000 kronor,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1938 anfört gå i författning om beställande av viss luftvärnsmateriel för en kostnad av högst 20,000,000 kronor,

c) avslå motionerna I: 135 och II: 251, i de delar varom här är fråga.

2:o) **Viss materielanskaffning (anslag nr 2).** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 56, sid. 120 och 121) att till viss materielanskaffning för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 4,827,550 kronor.

Uti förutberörda båda likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* (nr 135) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (nr 251) har hemställts, bland annat, att riksdagen måtte — under höjande med 800,000 kronor av det i statsverkspropositionen upptagna anslaget — för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 5,627,550 kronor till viss materielanskaffning för armén.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionen I: 135.

1936 års riksdag förutsatte, att av den totalsumma å 79,500,000 kronor, som beräknades bliva erforderlig för engångsanskaffning av materiel m. m. i samband med den beslutade nyorganisationen av lantförsvaret, ett belopp av 29,500,000 kronor (anslag nr 2) skulle fördelas till utgående under en tioårsperiod enligt en i särskilda utskottets vid samma riksdag utlåtande nr 1 införd tablå.

I sin skrivelse den 10 september 1937 har arméförvaltningen erinrat därom, att det i nämnda tablå för nästa budgetår avsedda beloppet utgjorde 4,827,550 kronor. Vidare har arméförvaltningen hemställt, att nämnda belopp måtte utökas med tillhopa 2,300,000 kronor för vissa anskaffningar av kulsprutegevär och kulsprutor samt för intendenturutrustning för landstormen, för vilka anskaffningar kostnaderna enligt fastställd plan skulle bestridas av senare budgetårs anslagskvoter. I anslutning härtill har ämbetsverket hemställt, att anslaget till viss materielanskaffning (anslag nr 2) måtte för budgetåret 1938/39 upptagas med $(4,827,550 + 2,300,000 =) 7,127,550$ kronor.

Med hänsyn till vikten av att den av 1936 års riksdag godkända anslagsplanen för ifrågavarande materielanskaffning icke utan särskilt tvingande skäl rubbas, har departementschefen ansett sig icke böra biträda arméförvaltningens förslag om ökning av det anslagsbelopp, som enligt nämnda plan avsetts för förevarande ändamål för nästkommande budgetår. Anslaget syntes departementschefen alltså för nämnda budgetår böra utgå med planenligt belopp, 4,827,550 kronor. Emot arméförvaltningens förslag beträffande dispositionen av omförmälda belopp har departementschefen icke haft något att erinra.

Vidkommande de motionsvis gjorda yrkandena vill utskottet erinra därom, att i den till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 307 angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande liggande anslagsplanen upptagits ett sammanlagt belopp av 3,000,000 kronor till viss ammunitionsanskaffning, granatkastarammunition, kulsprutor och kulsprutegevär samt motorfordon till luftvärnsartilleriet. I särskilt utlåtande denna dag har utskottet tillstyrkt berörda proposition. De föreliggande motionerna torde, i de delar varom här är fråga, få anses härigenom besvarade.

Utskottet.

Mot Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt har utskottet intet haft att erinra.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må till *viss materielanskaffning (anslag nr 2)* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 4,827,550 kronor;

b) att motionerna I: 135 och II: 251, i vad de avse anslag till *viss materielanskaffning (anslag nr 2)* må anses besvarade genom utskottets hemställan i föregående utlåtande.

3:o) Motioner om anslag för förberedande konstruktionsarbeten till nya fartygstyper

I de förutberörda båda likalydande motionerna, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* (nr 135) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (nr 251) har hemställts, bland annat, att riksdagen måtte för budgetåret 1938/39 anvisa under fjärde huvudtiteln ett belopp av förslagsvis 100,000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande för förberedande konstruktionsarbeten till nya fartygstyper.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionen I: 135.

Sedan utskottet under punkt 87:o) i sitt utlåtande nr 4 yttrat sig i detta ärende, har punkten i fråga av kamrarna återremitterats till utskottet. Utskottet får därför nu upptaga det under denna punkt framlagda förslaget till förnyad behandling.

Utskottet vill erinra därom, att i den till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 307 angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande liggande anslagsplanen upptagits en anslagspost å 100,000 kronor till konstruktionsritningar till nytt artillerifartyg.

Utskottet.

I särskilt utlåtande denna dag har utskottet tillstyrkt förberörda proposition. De föreliggande motionerna torde, i de delar varom här är fråga, få anses härigenom besvarade.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 135 och II: 251, i vad de avse anslag för förberedande konstruktionsarbeten till nya fartygstyper, må anses besvarade genom utskottets hemställan i föregående utlåtande.

4:o) **Motioner om anslag till teknisk materiel till örlogsfartygen och hjälpfartygen.** I de förutberörda båda likalydande motionerna, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* (nr 135) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (nr 251) har hemställts, bland annat, att riksdagen måtte för budgetåret 1938/39 anvisa ett belopp av 1,548,400 kronor för anskaffning av teknisk materiel till örlogsfartygen och hjälpfartygen.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionen I: 135.

Sedan utskottet under punkt 96:o) i sitt utlåtande nr 4 yttrat sig i detta ärende, har punkten i fråga av kamrarna återremitterats till utskottet. Utskottet får därför nu upptaga det under denna punkt framlagda förslaget till förnyad behandling.

Utskottet.

Utskottet vill erinra därom, att i den till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 307 angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande liggande anslagsplanen upptagits, bland annat, en anslagspost å 3,000,000 kronor till artilleri-, torped-, radio-, minsvepnings- och nautisk materiel för marinen.

I särskilt utlåtande denna dag har utskottet tillstyrkt förberörda proposition. De föreliggande motionerna torde, i de delar varom här är fråga, få anses härigenom besvarade.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 135 och II: 251, i vad de avse anslag till teknisk materiel till örlogsfartygen och hjälpfartygen, må anses besvarade genom utskottets hemställan i föregående utlåtande.

5:o) **Flygvapnets övningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 148, sid. 265 och 266) att till flygvapnets övningar för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 3,150,000 kronor.

Uti de förutberörda båda likalydande motionerna, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* (nr 135) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (nr 251) har hemställts, bland annat, att riksdagen måtte — med höjande med 100,000 kronor av det i statsverkspropositionen upptagna anslaget — för budgetåret 1938/39 anvisa ett belopp av 3,250,000 kronor till flygvapnets övningar.

Vidare har uti en inom andra kammaren av herr *B. Holmgren* väckt motion

(nr 168) hemställts, att riksdagen måtte till Kungl. Maj:ts nu föreliggande proposition göra det tillägget, att å anslaget till flygvapnets övningar må avlönas tre skrivbiträden, därav ett avsett för Västmanlands flygflottilj och två avsedda för flygkrigsskolan.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna I: 135 och II: 168.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 2,500,000 kronor. Härtill komma emellertid dels ett belopp av omkring 200,000 kronor, som väntas inflyta genom författningsenlig restitution av erlagda tull- och skattemedel för bensin, dels ock besparingar från närmast föregående budgetår å 326,172 kronor 28 öre. Tillgångarna under anslaget för innevarande budgetår uppgå sålunda till $(2,500,000 + 200,000 + 326,172: 28 =) 3,026,172: 28$ kronor.

I kostnadsberäkningarna för den nya flygorganisationen har medelsbehovet under anslaget efter genomförd organisation beräknats till 5,225,000 kronor.

Flygförvaltningen har för nästa budgetår beräknat medelsbehovet under anslaget till 3,300,000 kronor, därvid avdrag gjorts med 300,000 kronor, vilket belopp beräknats inflyta genom restitution å erlagda tull- och skattemedel för bensin.

Departementschefen har icke ansett sig kunna tillstyrka ett så avsevärt avsteg från kostnadsberäkningarna för den nya flygorganisationen, som det av flygförvaltningen föreslagna medelsbeloppet innebär. Med hänsyn härtill och då till flyglärare utgående arvoden, vilka för närvarande bestridas av medel under förevarande anslag och beräknats uppgå till omkring 14,000 kronor, av departementschefen i det föregående föreslagits skola från och med nästkommande budgetår gäldas av medel under flygvapnets avlöningsanslag, har departementschefen funnit sig icke böra föreslå ett högre anslagsbelopp än 3,150,000 kronor. I likhet med vad nu är förhållandet syntes departementschefen i enlighet med bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, ifrån förevarande anslag bestridas kostnader till arvoden åt civila lärare vid flygvapnets manskapsskolor ävensom till lärare vid skolor och kurser av tillfällig natur.

Sedan utskottet under punkt 129:o) i sitt utlåtande nr 4 yttrat sig i detta ärende, har punkten i fråga av kamrarna återremitterats till utskottet. Utskottet får därför nu upptaga de under denna punkt framlagda förslagen till förnyad behandling.

Under §§ 11—15 i sin berättelse hava riksdagens år 1937 församlade revisorer gjort vissa uttalanden, vilka äga samband med frågan om användningen av till flygvapnets förfogande ställda medel och grunderna för huru de särskilda anslagen framdeles böra disponeras. Vidare hava revisorerna under § 16 av berättelsen behandlat vissa allmänna iakttagelser rörande förvaltningen av till flygvapnet anvisade medel.

Statsutskottet har i sitt utlåtande nr 4 angivit, att utskottet skulle i annat

sammanhang upptaga till prövning frågan, i vad mån kompletterande föreskrifter i avseende å användningen av vissa anslag kunde anses erforderliga ävensom att utskottet framdeles skulle närmare angiva sin ståndpunkt till, bland annat, revisionens ställning inom flygvapnet.

I berättelsen § 11 hava revisorerna behandlat frågan om antagande av entreprenör för värmeanläggningar i en verkstadsbyggnad i Boden. Revisorerna hava fäst uppmärksamheten på att infordrade anbud blivit förkastade samt att arbetena anförtratts åt fortifikationsbefälhavaren för en summa som med endast 100 kronor understeg det lägsta av de i vederbörlig ordning inkomna anbuden. Revisorerna hava gjort gällande, att överenskommelse om arbetenas utförande på räkning för flygförvaltningen bort ske efter överenskommelse med arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, under vilken myndighet fortifikationsbefälhavaren lyder. (Del I sid. 30 och 31.)

Under § 12 av berättelsen hava revisorerna fäst uppmärksamheten på att till en pensionerad officer utbetalts arvode med 800 kronor per månad från reservationsanslaget till byggnader, flygfält m. m. samt att nämnda officer dessutom uppburit utan avkortning sin pension med dyrtidstillägg, uppgående till ungefär 5,150 kronor. Revisorerna hava framhållit såsom sin uppfattning att vid varje anställning av pensionerad personal å befattning inom försvarsväsendet, för vilken arvode å stat icke finnes upptaget, frågan därom bör underställas Kungl. Maj:ts prövning. Revisorerna förutsätta därvid, att arvodet — i likhet med vad som är fallet med dylika å stat upptagna arvoden — bestämmes på sådant sätt, att summan av pension och arvode kommer att ungefärligen motsvara och i varje fall icke i någon nämnvärd grad överstiga de avlöningsförmåner, befattningshavaren skulle hava kommit i åtnjutande av vid fortsatt tjänstgöring i beställning på stat. (Del I sid. 32—34.)

Under § 13 hava revisorerna vidare berört vissa frågor om anställandet av personal vid flygförvaltningens byggnadsavdelning samt efter att hava lämnat en redogörelse för till personalen vid avdelningen utgående ersättning ifrågasatt, huruvida icke även i detta fall anställningsfrågorna borde underställas Kungl. Maj:ts prövning. Revisorerna förutsatte därvid, att, särskilt med hänsyn till nödvändigheten av att uppehålla viss likformighet mellan de skilda försvarsgrenarna, vederbörande lönenämnd bereddes tillfälle att avgiva yttrande i ärendet. Det syntes revisorerna därjämte kunna ifrågasättas, huruvida icke under vederbörligt anslag en särskild anslagspost för avlöningar till ifrågavarande personal borde upptagas. (Del I sid. 34—37.)

Under § 14 hava revisorerna vidare fäst uppmärksamheten på att officer i intendenturbefattning vid flygvapnet, som enligt 1936 års försvarsbeslut angivits tillhöra markpersonalen, medgivits genomgå utbildning till flygförare samt uppburit flygtraktamente vid tjänstgöring. Revisorerna hava icke kunnat finna ifrågavarande flygutbildning vara av några militära skäl motiverad. (Del I sid. 37—39.)

I sin berättelse hava revisorerna under § 15 behandlat en fråga om möbelanskaffning för flygskolans officersmäss. (Del I sid. 39 och 40.)

Slutligen hava revisorerna under § 16 av sin berättelse, såsom tidigare om-

nämnts, behandlat vissa av dem gjorda allmänna iakttagelser beträffande förvaltningen av till flygvapnet anvisade medel. Efter att hava omnämnt åtskilliga särskilda fall beträffande medelsanvändningen hava revisorerna yrkat på en skärpt kontroll i vissa hänseenden ävensom uttalat att åtgärder omedelbart böra vidtagas för att skapa den trygghet i fråga om medelsanvändningen, som följer av klara och tydliga bestämmelser i nämnda hänseenden. Revisorerna finna det vara påkallat, att jämsides med den tekniska utvecklingen inom flygvapnet även kontrollen över medelsanvändningen skärpes. Då en omläggning av fjärde huvudtiteln torde inom en snar framtid vara att emotse, synes uppmärksamheten samtidigt böra ägnas åt att i fråga om medelsanvändningen inom flygvapnet och kontrollen däröver erhålla fullt tillfredsställande förhållanden. (Del I sid. 40—42.)

I anledning av vad revisorerna anført har flygförvaltningen avgivit förklaring och därvid i allt väsentligt intagit en ståndpunkt, som står i motsats till de av revisorerna framförda synpunkterna. (Del II sid. 116—130.)

Utskottet har ansett lämpligt att i samband med behandlingen av flygvapnets övningsanslag närmare uttala sig rörande de av revisorerna gjorda framställningarna och den i ärendet avgivna förklaringen.

Vidkommande till en början de i motionerna I: 135 och II: 251 gjorda yrkandena vill utskottet erinra därom, att i den till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 307 angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande liggande anslagsplanen upptagits en anslagspost å 720,000 kronor för utbildning av flygande personal. Av ifrågavarande medel är ett belopp av cirka 155,000 kronor avsett till förstärkning av anslaget till flygvapnets övningar. I särskilt utlåtande denna dag har utskottet tillstyrkt förberörda proposition. Nu berörda motioner torde, i de delar varom här är fråga, få anses härigenom besvarade.

Utskottet.

Utskottet vill härefter beröra vissa av de utav riksdagens revisorer gjorda uttalandena beträffande användningen av till flygförvaltningens förfogande ställda medel och särskilda spörsmål, som i samband därmed förelegat. Beträffande revisorernas uttalande under § 11 anser sig utskottet böra framhålla önskvärdheten av att klarare bestämmelser utfärdas rörande vederbörande fortifikationsbefälhavares ställning, när det gäller utförande av vissa arbeten, som icke falla under hans egentliga verksamhetsområde. Vidkommande där efter de i §§ 12 och 13 av revisorerna behandlade spörsmålen om anställande av personal vid flygförvaltningen ansluter sig utskottet till den av revisorerna framförda synpunkten att anställningsfrågor av denna art, i all synnerhet när det är fråga om anställningshavare med avlöning motsvarande lägst 20:e lönegraden i civila avlöningsreglementet, böra underställas Kungl. Maj:ts prövning. Beträffande den av revisorerna under § 14 av berättelsen upptagna frågan om flygutbildning av och flygtraktamente åt intendenturpersonal, vill utskottet framhålla att från riksdagens sida anledning icke finnes att nu i

denna fråga intaga annan ståndpunkt än den som följer av vad 1936 års riksdag i samband med försvarsbeslutet uttalat.

Vid prövning av de framställningar som av revisorerna under § 16 gjorts, finner sig utskottet böra understryka revisorernas uttalande om önskvärdheten av att de särskilda riksstatsanslagen icke belastas med utgifter av andra slag än dem, för vilka de äro avsedda. Iakttagandet härav lärer i första hand böra ankomma på flygförvaltningen att med noggrannhet övervaka. I vissa fall torde även synpunkten i fråga böra föranleda till, att de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t utfärdas i fråga om dispositionen av anslagen, erhålla en mera detaljerad utformning än som hittills varit bruklig. Vidkommande revisorernas uttalande om en skärpt medelskontroll vill utskottet erinra om vad utskottet redan i sitt utlåtande nr 4 anfört i samband med anslaget till avlöning till personal vid flygstab, flygflottiljer m. m. Utskottet hänvisade därvid till vad riksräkenskapsverket i avgivet yttrande den 1 november 1937 (statsverksprop. sid. 242 och 243) anfört i avseende å flygvapnets revision.

Särskilt med hänsyn till de mycket avsevärda belopp, som numera av riksdagen anvisats till flygvapnets disposition, vill utskottet i anslutning till vad revisorerna och riksräkenskapsverket framhållit betona nödvändigheten av att flygvapnets revision, som är en för detta vapen avsedd specialrevision, varigenom riksräkenskapsverkets granskning icke skall behöva ske annat än stickprovvis, erhåller en fullt självständig och fristående ställning samt att de arbetskrafter, som enligt försvarsbeslutet avsetts för denna revision, också inom förvaltningen uteslutande disponeras för sina sålunda bestämda uppgifter. Utskottet har ansett sig därjämte böra fästa uppmärksamheten på att med den omfattning, flygvapnets förvaltning erhållit icke minst genom de av innevarande års riksdag fattade besluten i avseende å vapnets verksamhetsområde, det måhända är nödvändigt, att frågan om utnyttjandet och behovet av för flygförvaltningen erforderlig civil personal underkastas ytterligare övervägande. Utskottet utgår emellertid från att såväl flygvapnets ledning som Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet fäst på dessa frågor.

Vidkommande härefter det i motionen II:168 gjorda yrkandet vill utskottet till en början framhålla, att det ur budgetära synpunkter icke är tillfredsställande att, på sätt motionären yrkat, belasta ett övningsanslag med, såsom här är fråga, direkta avlöningskostnader, utan böra desamma lämpligen bestridas av vederbörligt avlöningsanslag. Enär de arbetsuppgifter, som i motionen åsyftas och för vilkas utförande behov av extra skrivhjälp ansetts föreligga, icke synas vara av stadigvarande natur, utan det här närmast torde gälla tillgodoseendet av ett tillfälligt och tidigare icke förutsett personalbehov, förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t efter framställning av vederbörande myndigheter kommer att — då behov av skrivhjälp, såvitt av motionen framgår, synes föreligga — ställa erforderliga medel till förfogande från något till Kungl. Maj:ts disposition stående anslag, för den händelse icke behovet kan tillgodoses genom värnpliktig personal. Därest det framdeles skulle visa sig, att stadigvarande behov av fast anställda arbetskrafter

föreligger, synes man kunna utgå från att vederbörande förvaltningsmyndigheter hos Kungl. Maj:t göra framställning om fortsatt anställande av den behövliga personalen. Motionen synes med hänsyn till det anförda icke böra föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Vad beträffar det av Kungl. Maj:t under förevarande punkt begärda anslaget har utskottet icke funnit anledning till erinran häremot.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må till *flygvapnets övningar* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 3,150,000 kronor;

b) att motionerna I: 135 och II: 251, i vad de avse anslag till flygvapnets övningar, må anses besvarade genom utskottets hemställan i föregående utlåtande;

c) att motionen II: 168 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

6:o) Motioner om anslag för anskaffning av viss mobiliseringsutrustning åt flygvapnet.

I de förutberörda båda likalydande motionerna, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* (nr 135) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (nr 251) har hemställts, bland annat, att riksdagen måtte för budgetåret 1938/39 anvisa ett belopp av 1,200,000 kronor för anskaffning av viss mobiliseringsutrustning för höjande av flygvapnets krigsberedskap.

I fråga om de skäl, motionärerna anført till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionen I: 135.

Sedan utskottet under punkt 134:o) i sitt utlåtande nr 4 yttrat sig i detta ärende, har punkten i fråga av kamrarna återremitterats till utskottet. Utskottet får därför nu upptaga det under denna punkt framlagda förslaget till förnyad behandling.

Utskottet vill erinra därom, att i den till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 307 angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande liggande anslagsplanen upptagits en anslagspost å 5,600,000 kronor till anskaffning av bomber.

Utskottet.

I särskilt utlåtande denna dag har utskottet tillstyrkt förberörda proposition. De föreliggande motionerna torde, i de delar varom här är fråga, få anses därigenom besvarade.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 135 och II: 251, i vad de avse anslag för anskaffning av viss mobiliseringsutrustning åt flygvapnet, må anses besvarade genom utskottets hemställan i föregående utlåtande.

7:o) Underhåll av flygmateriel. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 155, sid. 273 och 274) att till underhåll av flygmateriel för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 2,600,000 kronor.

Uti de två förutberörda likalydande motionerna, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* (nr 135) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Bagge m. fl.* (nr 251) har hemställts, bland annat, att riksdagen måtte — med höjande med 250,000 kronor av det i statsverkspropositionen upptagna anslaget (2,600,000 kronor) — för nästa budgetår anvisa ett belopp av 2,850,000 kronor till flygmaterielens underhåll.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionen I: 135.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1,900,000 kronor.

Enligt försvarsbeslutet har årskvoten för flygmaterielanslagen för budgetåret 1938/39 beräknats till sammanlagt 12,160,000 kronor. Då av detta belopp 9,800,000 kronor avsetts för anskaffning och förnyelse av flygmateriel och 35,000 kronor för flygindustriens krigsorganisation, skulle sålunda för nu förevarande anslag återstå allenast $[12,160,000 - (9,800,000 + 35,000) =]$ 2,325,000 kronor.

Flygförvaltningen har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med 2,977,000 kronor.

Departementschefen, som ansett sig endast med tvekan böra ifrågasätta ett frångående av de genom 1936 års försvarsbeslut fastställda beräkningsgrunderna för flygmaterielanslagen, har dock funnit ofrånkomligt att åtminstone i någon mån söka tillgodose det ökade anslagsbehov, som en oförutsedd ökning av antalet flygtimmar samt inträffad stegring av arbetslöner och materialpriser komma att medföra. Emellertid har departementschefen ansett sig icke kunna tillstyrka en större medelsanvisning än 2,600,000 kronor, vilket likväl innebure utökning av vederbörlig årskvot med 275,000 kronor.

I detta anslagsbelopp har departementschefen emellertid inrymt dels flygvapnets till 12,000 kronor för år beräknade andel i kostnaderna för försvarsväsendets kemiska anstalt, vilka kostnader skola bestridas från vederbörliga vapengrenars materielanslag, dels ock kostnaderna för belöningar i tävlings-signalering enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

Sedan utskottet under punkt 137:o) i sitt utlåtande nr 4 yttrat sig i detta ärende, har punkten i fråga av kamrarna återremitterats till utskottet. Utskottet får därför nu upptaga de under denna punkt framlagda förslagen till förnyad behandling.

Utskottet.

Vidkommande de motionsvis gjorda yrkandena vill utskottet erinra därom, att i den till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 307 angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande liggande anslagsplanen upptagits en anslagspost å 720,000 kronor för utbildning av flygande personal. Av ifrågavarande medel är ett belopp av cirka 465,000 kronor avsett till förstärkning av anslaget till underhåll av flygmateriel.

I särskilt utlåtande denna dag har utskottet tillstyrkt förberörda proposition. De föreliggande motionerna torde, i de delar varom här är fråga, få anses härigenom besvarade.

Mot Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må till *underhåll av flygmateriel* för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 2,600,000 kronor;

b) att motionerna I: 135 och II: 251, i vad de avse anslag till underhåll av flygmateriel, må anses besvarade genom utskottets hemställan i föregående utlåtande.

8:o) **Motioner om anslag till anordnande av ett flygfält å Roma kungsgård m. m.** Uti två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr A. Mannerskantz m. fl. (nr 137) och den andra inom andra kammaren av herr G. Svedman m. fl. (nr 247) har hemställts, att riksdagen måtte dels för anordnande av flygfält å Roma kungsgård för budgetåret 1938/39 anvisa ett anslag av 37,500 kronor, dels ock medgiva, att Roma kungsgård med vissa undantag överföres till flygvapnets förvaltning.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionen I: 137.

Sedan utskottet under punkt 142:o) i sitt utlåtande nr 4 yttrat sig i detta ärende, har punkten i fråga av kamrarna återremitterats till utskottet. Utskottet får därför nu upptaga det under denna punkt framlagda förslaget till förnyad behandling.

Utskottet vill erinra därom, att Kungl. Maj:t i proposition nr 307 angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande upptagit en anslagspost å 120,000 kronor för anordnande av flygfält vid Roma kloster.

I särskilt utlåtande denna dag har utskottet tillstyrkt förberörda proposition. De föreliggande motionerna torde få anses härigenom besvarade.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 137 och II: 247 må anses besvarade genom utskottets hemställan i föregående utlåtande.

9:o) **Tillfällig förstärkning av hyresbidragen åt vissa beställningshavare av manskapsgrad vid försvarsväsendet.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning (punkt 177, sid. 289 och 290) hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, *ej mindre* att å hyresbidragen till de beställningshavare av manskapsgrad, till vilka lön utgår enligt i avlöningsreglementet den 11 maj 1928 (nr 128) för fast anställt manskap vid försvarsväsendet intagna löneplaner och som hava Stockholm såsom förläggningsort, må under budgetåret 1938/39 utgå tillfällig förstärkning med ett efter 240 kronor för år beräknat belopp, *än även* att härav föranledda kostnader må be-

Utskottet.

stridas från vederbörande under fjärde huvudtiteln uppförda anslag till personalens avlöning.

Stockholm den 30 maj 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Asplund*, *Bergström*, *Gustafsson* i Benestad, *Andrén*, *Carlström*, *Lindström*, *Larsson* i Varberg, *Sundberg* och *Bäckström*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist*, *Persson* i Falla, *Svensson*, *Andersson* i Prästbol, *Ward*, *Isacsson*, *Persson* i Tidaholm, *De Geer* i Hanaskog, *Andersson* i Malmö och *Åqvist*.
